

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2013 roku, Sąd Rejonowy w Zgierzu, utrzymał w mocy zaskarżony przez M. Z. (1) wpis referendarza sądowego z dnia 19 grudnia 2012 roku, nr dz.kw. 11548/12 dokonany w dziale II księgi wieczystej (...), prowadzonej dla nieruchomości położonej w S., gmina A., o numerze ewidencyjnym (...), polegający na ujawnieniu jako współwłaścicieli przedmiotowej (...) w 1/3 części oraz A. K. w 2/3 częściach w miejsce wpisu udziału w 2/3 częściach wchodzącego w skład wspólności ustawowej byłych małżonków M. i M. Z. (1).

Powyzsze orzeczenie, w ustawowym terminie zaskarżone zostało apelacją przez uczestnika M. Z. (1).

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów art. 198 k.c., art. 201 k.c., art. 1035 k.c., 1036 k.c. oraz art. 43 § 2 k.r.o. i art. 46 k.r.o. przez uznanie za dopuszczalny i uzasadniony wpis prawa własności M. Z. (1) do udziału w 1/3 oraz A. K. w 2/3 części w miejsce poprzedniego wpisu udziału w 2/3 częściach wchodzącego w skład wspólności ustawowej byłych małżonków M. i M. Z. (1) oraz w 1/3 części na rzecz A. Z., a także przez uznanie za dopuszczalne i prawnie uzasadnione zadysponowanie przez M. Z. (2) jej udziałem bez zgody M. Z. (1), mimo iż między małżonkami Z. nie doszło jeszcze do podziału majątku, a przede wszystkim nie zostały jeszcze ostatecznie ustalone ich udziały w majątku wspólnym.

Skarżący podniósł ponadto, że na przedmiotowej nieruchomości poczynił nakłady, które zamierza rozliczyć, a także wskazał, iż Sąd pierwszej instancji zaakceptował błędne orzeczenie referendarza sądowego, który nie był uprawniony do uznania rozporządzenia udziałem we współwłasności nieruchomości za skuteczne.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie w całości wpisu dokonanego w dniu 19 grudnia 2012 roku przez referendarza sądowego i oddalenie wniosku o dokonanie tego wpisu, ewentualnie o zmianę wpisu poprzez wpisanie prawa własności A. K. do udziału w wysokości 1/3 części w miejsce prawa własności A. Z. do udziału w wysokości 1/3 części i pozostawienie jako ważnego udziału M. Z. (1) i M. Z. (2) do udziału w wysokości 2/3 części na prawach wspólności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Zaskarżone orzeczenie należało uznać za prawidłowe, stanowiące wynik właściwej oceny zebranego materiału dowodowego. Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia, a w konsekwencji przyjmuje za swoje. Sąd Rejonowy co do zasady w sposób prawidłowy dokonał również oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego.

Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd I instancji słusznie uznał, że możliwe jest rozporządzenie na rzecz osoby trzeciej przez rozwiedzionego małżonka udziałem objętym współwłasnością ułamkową, powstałą po ustaniu małżeńskiej wspólności ustawowej. Nie jest bowiem tak, jak twierdzi skarżący, iż rozporządzenie to jest możliwe dopiero po przeprowadzeniu podziału majątku wspólnego lub za zgodą drugiego z byłych małżonków (drugiego współwłaściciela), lub gdy sąd upoważnił do takiego rozporządzenia bez zgody drugiego małżonka (drugiego współwłaściciela), który nie posiada udziału większościowego we współwłasności rzeczy (art. 201 k.c.).

Zgodnie z treścią art. 43 § 1 k.r.o. dotyczącym wspólności ustawowej, małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, zaś na podstawie art. 43 § 2 k.r.o. każdy z nich może żądać ustalenia przez sąd nierównych udziałów w tym majątku w oparciu o przesłanki wskazane w tym przepisie. Cytowana regulacja statuuje zatem domniemanie równości udziałów małżonków w majątku wspólnym, które obowiązuje dopóki, dopóty nie nastąpi przeciwne ustalenie przez sąd i które w inny sposób nie może być obalone. Do takich samych wniosków doszedł Sąd Rejonowy, powołując się jednak na błędną podstawę prawną, a mianowicie na art. 50¹ k.r.o., który także statuuje domniemanie równych udziałów małżonków w majątku wspólnym, ale objętym umowną wspólnością majątkową.

Tymczasem byli małżonkowie Z. udział w przedmiotowej nieruchomości nabyli do wspólności ustawowej (akt notarialny k. 2-3), zatem przepisy dotyczące tego rodzaju wspólności powinny być podstawą rozstrzygnięcia, niemniej powołanie się w tym zakresie przez Sąd pierwszej instancji na inne przepisy nie czyni zaskarżonego orzeczenia nietrafnym, a w konsekwencji odpowiada ono prawu.

W dalszej kolejności stwierdzić należy, iż Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął również, że nie ma podstaw do kwestionowania praw współwłaścicieli, a w szczególności byłego współmałżonka – M. Z. (2), do dysponowania ich udziałami bez zgody trzeciego ze współwłaścicieli – M. Z. (1). Na podstawie art. 46 k.r.o. od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku. Skoro zatem małżeństwo M. i M. Z. (1) zostało rozwiązane przez rozwód, to z chwilą uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, ustała między nimi wspólność ustawowa, a tym samym do majątku, który był nią objęty zastosowanie znajdują przepisy o wspólności majątku spadkowego (art. 1035 i n. k.c.), które z kolei odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem odrębności wynikających z przepisów o wspólności majątku spadkowego (art. 1035 k.c.). Szczególne znaczenie w niniejszej sprawie ma przepis art. 1036 k.c., którego obrazę nietrafnie zarzucił skarżący. Odpowiednie zastosowanie wskazanego przepisu do majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej wyłącza stosowanie w odniesieniu do tego majątku przepisu 198 k.c., który pozwala każdemu ze współwłaścicieli na rozporządzenie swoim udziałem bez zgody pozostałych współwłaścicieli. W konsekwencji oznacza to, że były małżonek może rozporządzić udziałem w przedmiocie należącym do tego majątku, ale za zgodą drugiego byłego małżonka. Rozporządzenie takim udziałem bez tej zgody, nie czyni go jednak nieważnym. Jak bowiem wskazał Sąd Rejonowy, taka czynność prawna wywołuje skutki prawne między jej stronami i osobami trzecimi, a przez to nie może być przeszkodą do dokonania wpisu do księgi wieczystej, ewentualne zaś zarzuty wynikające z braku zgody na dokonanie tej czynności były małżonek może podnosić w postępowaniu o podział majątku, a nie w postępowaniu wieczysto-księgowym. To samo dotyczy kwestii rozliczenia nakładów poczynionych na przedmiotową nieruchomość. Podobne zapatrywanie przedstawił także Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 września 2007 roku, IV CSK 139/07, wskazując, że w sytuacji, gdy jeden z byłych małżonków zbył po ustaniu wspólności ustawowej, bez zgody drugiego byłego małżonka, przedmiot należący do majątku wspólnego, dochodzi w istocie do zbycia udziału w przedmiocie należącym do majątku wspólnego, co jest bezskuteczne, ale wobec współmałżonka, i to jeżeli narusza uprawnienia przysługujące mu w wyniku podziału majątku wspólnego. W związku z tym Sąd Rejonowy nie naruszył wymienionych przez skarżącego przepisów, a w szczególności art. 201 k.c. i art. 198 k.c., choć na ten ostatni zbędnie się powołał, co jednak nie miało wpływu na treść rozstrzygnięcia, bowiem finalnie Sąd ten prawidłowo zastosował i zinterpretował przepis art. 1036 k.c.

W świetle przeprowadzonych rozważań stwierdzić nadto trzeba nie tylko, że wpis dokonany przez referendarza nie stanowił uznania rozporządzenia przez M. Z. (2) udziałem we współwłasności za skuteczne, ale też, że takie uznanie nie było w ogóle w takim wypadku wymagane.

W końcu wspomnieć wypada, iż obecna linia orzecznicza Sądu Najwyższego dopuszcza, by prawomocny wyrok orzekający rozwód mógł być podstawą wpisu w księdze wieczystej współwłasności w częściach ułamkowych na rzecz byłych małżonków, czym także kierował się Sąd Rejonowy przy ferowaniu rozpatrywanego rozstrzygnięcia, powołując się na uchwałę tegoż Sądu z dnia 21 czerwca 2001 roku, sygn. akt III CZP 16/01.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów podniesionych przez skarżącego i na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację, uznawszy ją za bezzasadną.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi M. Z. (1) z urzędu Sąd orzekł w oparciu o § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1348), uwzględniając stawkę należnego podatku od towarów i usług w wysokości 23%.